Asiantuntijalausunto 9.2. 2026

Eduskunta

Talousvaliokunta

Asia: VNS 8/2025

Suomen Omakotiliitto ry kiittää mahdollisuudesta tulla kuultavaksi ti 10.2.2026 talousvaliokuntaan ja antaa asiantuntijalausunto asiaan
VNS 8/2025 vp Valtioneuvoston selonteko kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta

Omakotiliitto on vuonna 1947 perustettu valtakunnallinen, sitoutumaton ja yleishyödyllinen kansalaisjärjestö, joka edustaa pientalo- ja vapaa-ajanasukkaita ja omistajia Suomessa.

Liitossa on yhteensä jäseniä vajaa 70 000 (kotitaloutta) noin 230 paikallisessa jäsenyhdistyksessä eri puolella Suomea. Tarjoamme jäsenillemme neuvontaa ja ajankohtaista tietoa asumiseen liittyvistä kysymyksistä, kuten rakentamisesta, energia-asioista sekä asumisen lakineuvontaa. Suomessa on yli 1,1 miljoonaa omakotitaloa ja noin 0,5 miljoonaa vapaa-ajan asuntoa.

Omakotiliitto kommentoi esitystä erityisesti pientalo- ja vapaa-ajan asukkaiden näkökulmasta, jotka voivat olla sekä uudis- että korjausrakentajia. Omakotiliitto muistuttaa, että pientaloilla on merkittävä rooli myös joustojen kehittämisessä ja toteuttamisessa. Joustojen syntyminen vaati kotitalouksille taloudellista hyötyä, kannusteita ja tukia, sekä riippumatonta neuvontaa erilaisista vaihtoehdoista.

Pientalo- ja vapaa-ajan asukkaiden asema energiasiirtymässä on merkittävä ja on huolehdittava, että se ei jää varjoon.

Yleiset huomiot

1. Energian toimitusvarmuus ja kustannukset: Hyvä, että linjataan selkeästi, että sähkön ja lämmitysenergian oltava kohtuuhintaista. Samalla huolehtien alueellisesta saatavuudesta.

2. Energiatehokkuus ja tuet: Tukien saavutettavuus ja riittävyys on varmistettava. Pientaloasukkaille ei saa tulla kohtuuttomia kustannuksia energiasiirtymän takia. Neuvonnan lisäksi tarvitaan konkreettisia toimia ja tukia, ei vain periaatteita.

3. Uusiutuvan energian ratkaisut: Tärkeää edistää pientuotantoa, luoda selkeät lupaprosessit mutta samalla varmistaa Suomen kannalta riittävä tasainen energiatuotanto myös. Esimerkiksi talvikausien tuulettomina aikoina on varmistettava kohtuuhintainen sähkö ja lämmitysenergian saanti.

4. Verotus: Ennakoitavuus on tärkeää investointien suunnittelussa myös kotitalouksille. Lyhytjänteinen tukipolitiikka ei kannusta investointeihin. Kotitalousvähennyksen kehittäminen tukemaan energiaremontteja nostamalla tukiprosentti samalle tasolle kuin öljylämmityksestä luopuminen (60 %), enimmäismäärän nostaminen esimerkiksi 8 000 euroon määräaikaisesti

(esimerkiksi vuosi 2026) ja omavastuun poistaminen.

5. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen: Varautumiseen tietoa ja tukea kotitalouksille.

6. Lämmitysjärjestelmien muutokset: Mahdollisesti tukien ulottaminen ei vakituisesti asuttuihin vapaa-ajan asuntoihin, joita käytetään ympärivuotisesti.

Uudet kiristykset ja tarkennukset tuulivoiman etäisyys- ja luvitusmenettelyihin

Omakotiliitto korostaa, että asukkaiden oikeusturva ja tiedonsaanti on varmistettava, kun sääntely muuttuu. Kompensaatio- ja vaikutusten arviointimenettelyt oltava läpinäkyviä ja pientalo- ja mökkialueiden olosuhteet on huomioitava paremmin. Tuulivoiman osalta on varmistettava riittävä asukkaiden ennakoiva vaikutusmahdollisuus.

Lämmitysjärjestelmien uudistuksiin liittyvät uudet tuet ja linjaukset

Omakotiliitto toteaa, että strategia sisältää konkreettisempia toimia kuten on nostettu esiin lämpöpumppujen, sähkökattiloiden ja muiden päästöttömien lämmitysmuotojen rooli vahvemmin. Lisäksi vakiinnutetaan kotitalouksille suunnattu energianeuvonta ja One-Stop-Shop -malli. Omakotiliitto toteaa, että on tärkeä ottaa myös sidosryhmät mukaan neuvontatyöhön, jotta voidaan tavoittaa valtakunnallisesti laajasti eri kohderyhmiä, kuten Omakotiliiton kautta valtakunnallisesti pientalo- ja vapaa-ajanasukkaita.

Omakotiliitto edellyttää, että pientalot ja vapaa-ajan asunnot huomioidaan tuissa tasavertaisesti. Kuluttajien tulee saada puolueetonta ja helposti saavutettavaa neuvontaa alueellisesti tasapuolisesti. Esimerkiksi on tärkeä olla saatavilla selkeät hakuohjeet sekä digitaalisesti että kirjallisesti, mahdollisesti myös henkilökohtaisen neuvonnan kautta, jotta turvataan erilaisten kotitalouksien viestintätarpeet asianmukaisesti.

Aurinkoenergiaan, pientuotantoon ja kulutusjoustoon liittyvät uudet linjaukset

Omakotiliitto on tuonut esille pientuotannon, kuten aurinkoenergian, mahdollistamisen ja alueelliset erot ja pitää hyvänä tavoitetta nostaa innovatiivisen uusiutuvan energian osuutta, vahvistaa ja tarkentaa kulutusjouston lainsäädäntö (mm. älymittarit, kuormanohjaus) ja mahdollistaa pientalojen osallistumisen energiamarkkinoille. On tärkeä kuitenkin huomata, että käyttöönotto vaatii alueellisten erityistilanteiden huomioita ja on tilanteita, joissa omalle katolle tai tontille aurinkoenergia ei onnistu. Tällöin on tärkeää olla mahdollistava lainsäädäntö esimerkiksi energiayhteisöön liittymiseksi valmiina, jotta myös tätä kautta on mahdollista hyötyä aurinkoenergiasta.

Jotta kotitaloudet saadaan mukaan kulutusjoustoon, on investointeihin ja ohjausjärjestelmiin luotava kannustavat tukimenettelyt.

Maankäyttösektorin uusien toimien vaikutus vapaa-ajan asumiseen

Suunnitelmaan on tuotu uusia toimia ja näistä on tärkeä laatia selkeät ohjeistukset, miten tulevat tilusjärjestelyt ja metsitystuet esimerkiksi vaikuttavat haja-alueen asuin- ja vapaa-ajankiinteistöihin. Maanomistajille tulee viestiä muutoksista ja myös oikeusturvanäkökulmista.

Polttoaineiden hinnannousu ja kompensointi

Omakotiliitto edellyttää konkreettisia kompensaatiomalleja pientaloasukkaille, kun rakennusten erillislämmitys tulee päästökauppaan 2027. On hyvä, että suunnitelman mukaan ETS2:n vaikutuksia tullaan kompensoimaan ja että ilmeisesti hallitus valmistelee kompensaatiota kotitalouksille myös asumiseen.

Omakotiliitto toteaa, että erityisesti pienituloiset, haja-asutusalueen asukkaat ja talon elinkaaren loppupuolella olevat omakotitalojen asukkaat ovat riskissä kärsiä suhteellisesti eniten muutoksista, sekä liikenteen kasvavista kustannuksista.

Energiaturvallisuudesta ja varautumisesta

Omakotiliitto pitää myönteisenä esimerkiksi suunnitelmia sähkökatkojen, lämmityskatkosten ja huoltovarmuuden poikkeustilanteisiin varautumisesta ja kehittämisestä. Omakotiliitto esittää, että varmistetaan, että kaikki alueet, niin kaupunki kuin haja-asutusalueet sekä vakituisessa että vapaa-ajan asuinkäytössä olevat alueet otetaan mukaan varautumissuunnitelmiin ja tehdään yhteistyötä alueellisesti.

Jatkamme mielellämme yhteistyötä asian edistämiseksi.

Suomen Omakotiliitto ry

Marju Silander	Jukka Malila
toiminnanjohtaja	puheenjohtaja

LIITE Omakotiliiton 10 vaatimusta energia- ja ilmastopolitiikkaan

1. Energian kohtuuhintaisuus varmistettava kaikille kotitalouksille.
2. Päästökaupan vaikutukset eivät saa nostaa asumisen kustannuksia.
3. Energiaremonttien ja lämmitysjärjestelmien tukien tulee olla saavutettavia kaikille. Pientalojen energiaremonttien tukipolun mallinnus.
4. Aurinkoenergian käyttöönotto oltava vapaaehtoista.
5. Tuulivoiman suostumusmenettelyyn selkeä ja oikeudenmukainen informointi.
6. Sähköautojen latausinfra kehitettävä myös pientalo- ja vapaa-ajan alueille.
7. Verotuksen oltava ennakoitavaa ja vakaata.
8. Energiatehokkuustoimien tulee olla taloudellisesti realistisia kotitalouksille.
9. Vapaa-ajan asunnot mukaan energiaremonttien tukiin.
10. Kotitalouksille tarjottava puolueetonta ja maksutonta neuvontaa energiaratkaisuista.